

שאלו שלום ירושלים

גליון מס' 105

בה"י

מסכת סנהדרין כ"ג - ל"ו

את העלון ניתן להשיג ללא תשלום ע"י הודעת שם וכתובת לסלפון ולהלן

יוצא לאור ע"י: מפעל תלמוד ירושלמי השלם ת"ד 334 ערד, טל-פקס: 07-952460

בית מדרש ללימוד הירושלמי * עריכת הירושלמי
ע"פ כתי"י ודפוי"ר עם פירוש מלוקט מראשונים ואחרונים
אוצר מפרשי הירושלמי * הוצאת ספרים וכת"י על הירושלמי
עלון שאלו שלום ירושלים * ספרית הירושלמי

חכמי ירושלים והירושלמי (א)

ההגיון ס"ת על מטתו ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה והנציחו אותו לזכרת נצח בתולדות האומה ע"י שהושיבו ישיבה על קברו. כן עסק בתורה בעמל רב יאשיהו המלך שלא קם כמותו, ובמדה ידועה גם צדקיה המלך האחרון לבית דוד שהחזיק בתורת ה' וטר למוסר נבואת ירמיהו הנביא ואצלו היה החרש והמסגר שכיון שסגרו בד"ת היו הכל חרשים.

עם חורבן הבית הראשון פסקה ישיבה בירושלים ונקודת הכובד עברה לבבל ע"י החרש והמסגר ובבל נהפכה למרכז רוחני שני לתורה - עליית עזרא לא"י אחרי שבעים שנה, עם פקודת הגאולה ע"י כורש מלך פרס, לא שינתה את צביון החיים התורתיים בבבל אף שירושלים נהפכה במרוצת השנים לנקודת המרכז ליהודי התפרצות.

קרוב לארבע מאות ועשרים שנה שנה הנהיגו העדה שיירי כנסת הגדולה בראשות שמעון הצדיק והחשמונאים והיוו כעין גולת הכותרת ליהודי התפרצות, ולשכת הסנהדרין היתה כמעין מפכה מי זוך וטוהר לתפרצות ישראל. עם ביטול הסנהדרין ארבעים שנה לפני החורבן נהפכה שוב הקערה על פיה וירושלים נשארה שוב שוממה מבניה ויבנה נשארה הזיק האחרון לגחלת ישראל שלא תיכבה, אולם הזיק נהפך ללהבה שלאורה הבזיקו גצים שהדליקו שוב את הגולה ונהפכה כל הגולה כמדורת אש.

מבעל מחבר ספר בני ירושלים - במבוא לספרו.

הג כדי לשאוב משם רוח הקודש. ועיין בתוס' ב"ב כ"א ע"א שמביאין בשם מדרש שע"י שראו העולי רגל כהנים בעבודתן וקדושה גדולה שאבו משם יראת ה' ורוה"ק ואהבת התורה.

לכן הדגיש נעים זמירות ישראל "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך", כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה. בירושלים היתה לשכת הגזית שמשם יצאה תורה והוראה לכל בית ישראל והיתה נכס האומה כי ירושלים לא נתחלקה לשבטים ולהיפוך ששם עלו שבטים להודות לשם ה'.

אחז"ל אין תורה כתורת א"י, מקל נועם - זה תלמודא של א"י, ואוהב ה' שערי ציון שערים המצוינים בהלכה. בכל הדורות לא פסקה ישיבה מא"י בכלל, וירושלים בפרט. החל מדוד המלך שנאמר עליו בחז"ל "טוב יום בחצרין מאלף בחרתי" טוב לי תורתך מאלף עולות שעתיד בנך להעלות לפני. ועיין בברכות ובשבת את עומק היגיעה שיגע דוד בתורה. רוב מלכי יהודה כשלמה המלך והמלכים אסא ויהושפט ויותם לא פסקה ישיבה מתוך ביתם.

הפצת התורה היגיעה לשיא בימי חזקיה המלך שעל דורו אמרו חז"ל אשה יראת ה' היא תתהלל, זה דורו של חזקיה שבדקו מרן ועד באר שבע ולא מצאו תינוק ותינוקת שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה, ובדקו מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו ע"ה, וכן דרשו וחובל עול מפני שמן חובל עולו של סנחריב מפני שמנו של חזקיה שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ולכן זכה לכל הכבוד הזה

עשרה קדושות הן, וארץ ישראל וירושלים מקום הקודש והמקדש עומדים בספירות העליונות של הקדושות. ארץ ישראל טבורה של העולם וירושלים טבורה של ארץ ישראל. מיום היות ישראל לגוי היתה ירושלים חמדת כל הארץ ויושביה הצטיינו בעליונותם לגבי שאר תושבי הארץ. עיין לדוגמא בריש מדרש איכה עד היכן הגיעה מעלתם והכמתם של יושבי ירושלים.

ירושלים נתקדשה לעומת שאר ערי הארץ, והכמיהה הצטיינו בעליונותם הרוחנית ושלימותם הנפשית לעומת שאר חכמי א"י. ירושלים נטלה זכות הבכורה לעומת שאר ערי הארץ והיתה המרכז הרוחני ומימה מפכה מי זוך וטוהר של תורה וקדושה. כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים. ירושלים נתיסדה ע"י מלכי צדק מלך שלם - ושמה מרמו לירושלים של מעלה "ירא ושלם" ומשקף את צביונה הרוחני של ירושלים ומעמדה הסגולים בחיי העם והארץ.

מלכי בית יהודה איוו משכנם בירושלים "כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד", גורלה של האומה נקשרה בגורל ירושלים "ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם". בכל הדורות נצטוו היהודים לדרוש בשלום ירושלים ולהתענג על טובה "שאלו שלום ירושלים" ואז הובטחו ש"ישליו אוהביך". בירושלים היתה מדור השכינה בבית המקדש וכותל המערבי ששכינה לא זזה משם, ועל כן הוזהרו במצוה מתמדת של עליה לרגל בכל

ניצוצי אור

דברי תורה וחידושים על תלמוד ירושלמי

ליקוט מפרשים ע"ס דף היומי מספר עלי תמר

אולם חסר עיקר היסוד, הקבלה שבידי חכמים שבי"ד וכו', וסמך על הידוע וכדרכו של הירושלמי.

פ"ז ה"ב דלית אורחא דגברא רבא מהלך עם ב"נ פחות מתלתין שנין.

נ"ל לפרש דלית אורחא דגברא רבא "מהלך ביד" עם ב"נ פחות מתלתין שנין וכמ"ש בברייתא אמר רבי מעשה שהייתי בא אני וראבר"צ מבית שיריון שמשמעות הלשון הוא שהלכו יחד רבי וראבר"צ, ואם הב"נ הוא פחות מתלתין שנין מדרכו ללכת אחר גברא רבא ולא אתו יחד. וטעמא הוא שההולך יחד הוא בדרך רעות וחברות ואין זה מכבודו של גברא רבא, ולפיכך אם הוא פחות מתלתין שנין הוא הולך אחורי גברא רבא ולא אתו יחד, וכמ"ש ביומא פ"ה, וכבר היה רבי ישמעאל ור"ע וראב"ע מהלכין בדרך ולוי הסדר ורבי ישמעאל בנו של ר"א בן עזריה מהלכין אחריהן וכו'. וכן בחגיגה י"ד, מעשה בר"י בן זכאי שהיה רוכב על החמור ויוצא מירושלים והיה ר"א בן ערך תלמידו של מחמר אחריו ללמוד תורה מפיו וכו'. הרי שמדרכו של התלמיד היה להלך אחר רבו ולא להלך אתו יחד. ועפ"י יבואר בע"ז פ"ב ה"ז גבי גבינות של עכו"ם ומפני מה לא גילה לו הטעם אמר רבי יוחנן מפני שבקרום אגרום ורבי ישמעאל היה קטן. וצ"ב מהיכן מקורו של רבי יוחנן שרבי ישמעאל היה קטן באותו שעה. ולפמ"ש יובן שפיר דהנה אף שנאמר במשנה שאל רבי ישמעאל את רבי יהושע כשהיו מהלכין בדרך מפני מה אסרו גבינות של עכו"ם וכו', השיאו לדבר אחר היאך אתה קורא וכו', ומלשון זה אין הכרע אם הלך אתו יחד או שרבי ישמעאל היה מהלך אחריו, אולם בתוספתא פרה פ"י נאמר, מעשה בר' ישמעאל שהיה מהלך אחר רבי יהושע וכו' השיאו לדבר אחר, א"ל ישמעאל אחי היך אתה קורא כי טובים דודיך מיין וכו', ש"מ שבמעשה זו הלך ר"י אחר ר"י ולא אתו יחד ודוק מיניה שהיה קטן שאלו היה גדול היה הולך אתו יחד. ברם ר"י היה קטן פחות מתלתין שנין ומשו"ה לא הלך אתו יחד אלא הלך אחריו ולפיכך לא גילה לו הטעם, אכן כדי לפייסו הוא קורא לו ישמעאל אחי כאלו היה רעו ואחיו.

פ"ד היה מתלא רב ממתניתא, מתניתא אמרה הוי זנב לאריות ולא ראש לשועלים, מתלא אמר הוי ראש לשועלים ולא זנב לאריות דתנינן צרכו לסמוך סומכין מראשונה.

כצ"ל, לפי הגירסא הנכונה בספר יוחסין מאמר ב' סוף אות א' עיי"ש. כלומר המשל בפי רוב בנ"א הוא יותר נפוץ ממאמר המשנה, שכן המתלא בפי רוב אנשים הוי ראש לשועלים וכו', ואלו מתניתא אומרת ההיפוך מזה כי ההמון הגדול יראה לעינים בתפיסתו השטחית. אולם רז"ל שלכל תכלית הם חוקרים בהתעמקות מרובה העמידו בזה כלל הפוך. ואכן כן הוא כל אמרות חז"ל עפ"י התבוננות עמוקה היפוך לתפיסה השטחית של ההמון. וכמו אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו, וההמון גורס הסתכל בקנקן ולא במה שיש בו, עיין בפירוש רש"י באבות פ"ד. וכן איזה עשיר השמח בחלקו, איזה גיבור הכובש את יצרו, ואלו ההמון אומרים איזה עשיר מי שרכושו רב, ואיזה גבור זה שרב כחו במותניו וכל כיו"ב. ולכאורה צ"ב, ולמה לומדת זה הגמרא מכללא דמתניתא, וכי כעורה זו מה משנה רבי בפירוש הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים. וי"ל דהראיה מכללא דמתניתין יותר חזקה שכן מעשה רב בסדר קביעת מעלת הסנהדרין הלכה למעשה. ועוד נראה ש"ל שהמשנה באבות אינה אלא משנת חסידים, וכמו שאמרו בב"ק האי מאן דבעי להוי חסידא לקיים מילי דאבות, ולפיכך מביא ראייה ממתניתא שעושין כן הלכה למעשה ומעשה רב.

פ"ו היו ואין דנין שנים ביום אחד אלא שהשעה צריכה לכך.

כאן הוא אחד מהמקומות שהבבלי והירושלמי משלימים זה את זה ומה שזה סותם זה מפרש כמ"ש במגדל עזו הלכות ס"ת פ"י ה"ד, כי בבבלי מביא עלה ברייתא דראב"י שמעתי שבי"ד מכין ועונשין שלא מן התורה אלא לעשות סייג לתורה ומעשה באחד וכו', כלומר, ותידוק מינה לעמוד על דעת שמעון בן שטח, וזהו מה שהירושלמי אומר בקיצור אלא שהשעה צריכה לכך.

מבחן מס' 105 בדף היומי ירושלמי סנהדרין כ"ג - ל"ו

1) פחות מכן עשרים, האם יכול לדון? (כג.)

- א) אין יכול לדון.
- ב) יכול לדון.

ג) בדיני ממונות כשר בדיני נפשות פסול.

2) מפני מה נברא אדם בערב שבת? (כג:)

- א) שאם יחטא אומרים לו יתוש קדמך.
- ב) כדי שיעשה תשובה.
- ג) כדי שיכנס למצוה תחלה.

3) מתי (אליבא דרשב"י) חוקרים את העדים "באיזה יובל"? (כד.)

- א) כשאנו ידוע אם עכו"ם היה או ישראל היה.
- ב) בשנה הסמוכה ליובל.
- ג) בכל השנים חוץ משנה הסמוכה ליובל.

4) מאימתי קבלת התראה? (כד:)

- א) כל שהתרו בו אפילו הוא שותק ה"ז התראה.
- ב) עד שיאמר על מנת כן אני עושה.
- ג) אפילו אמר יודע אני.

5) שתי כיתי עדים שהוכחו דבריהם במה שנעשה לאחר גוף העדות (וכהגהת פנ"מ), מה הדין? (כה.)

- א) לכו"ע לא בטלה העדות.
- ב) לכו"ע בטלה העדות.
- ג) מחלוקת.

6) עד איזה יום תלין לומר, שהעד לא ידע בעיבורו של חודש? (כה:)

- א) עד י' בחודש.
- ב) עד כ' בחודש.
- ג) עד רוב החודש.

7) מה הטעם, דלגבי חמץ אמרינן דטועים בין חמש לשבע, ולגבי קדוש החודש לא אמרינן הכי? (כו.)

- א) חמץ טעון כרת, קדוש החודש אינו בכרת.
- ב) חמץ מסור לכל, קדוש החודש מסור לבית דין.
- ג) חמץ יש בו עשה ולא תעשה, קדוש החודש עשה בלבד.

8) בדיני נפשות, כשלא מצאו לו זכות ביום הראשון

ומשאירים דינו למחר, מה הדין אם למחרת אומר אחד הדיינים "איני זוכר מה אמרתי אתמול"? (כו.-):

- א) מזכירים לו.
- ב) היה מזכה מזכירים לו היה מחייב אין מזכירים לו.
- ג) בין מזכה ובין מחייב אינו כשר לדין זה.

9) נסקל שאומר יש לי ללמד זכות על עצמי, האם מחזירים אותו? (כז:)

- א) אם יש ממש בדבריו מחזירים אותו לעולם.
- ב) בתחלה מחזירים אותו אפילו אין ממש בדבריו, לאחר כמה פעמים מחזירים רק אם יש ממש בדבריו.
- ג) מחזירים אותו עד פעמיים, ולאחר מכן אין מחזירים אפילו יש ממש בדבריו.

10) מדוע בית הסקילה היה גבוה שתי קומות ולא די ב' טפחים כבוד של מיתה? (כח.-):

- א) לבהמה די ב' טפחים ולאדם צריך ב' קומות.
- ב) משום ברור לו מיתה יפה הצריכו ב' קומות.
- ג) כשנפול שלא מדעתו די ב' טפחים, וכשנפול מדעתו צריך ב' קומות.

11) מה טעמייהו דחכמים דדווקא מגדף ועובד ע"ז נסקלים ונתלים ולא שאר הנסקלים? (כח:)

- א) דבשניהם כתוב בתורה ליסקל וליתלות.
- ב) דשניהם כופרים בעיקר.
- ג) דשני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין.

12) במה חמור מחלל שם שמיים ממגדף (לראב"י)? (כט.)

- א) מחלל מלינים נבלתו, מגדף אסור להלין.
- ב) מחלל נסקל ונתלה, מגדף נסקל ולא נתלה.
- ג) מחלל נתלה על קורה משוקעת בארץ, מגדף נתלה על קורה נטויה בכותל.

13) המעביר מת ממקום למקום בארון של שיש, האם נוהג דין ליקוט עצמות? (כט:)

- א) מחלוקת.
- ב) לכו"ע נוהג דין ליקוט עצמות.
- ג) לכו"ע אינו נוהג דין ליקוט עצמות.

14) איזו היא ברכת אבליים ואיזו היא תנחומי אבליים? (ל.)

א) ברכת אבליים בבית הכנסת, תנחומי אבליים בשורה.

ב) ברכת אבליים בבית האבל, תנחומי אבליים בשורה.

ג) ברכת אבליים בבית הכנסת, תנחומי אבליים בבית האבל.

15) בת כהן שזינתה שדינה בשריפה, האם גם זוממיה בשריפה? (ל:)

- א) היא בשריפה ואין זוממיה בשריפה.
- ב) גם זוממיה בשריפה.
- ג) זוממיה בסקילה.

16) "ונותנים סודר הקשה לתוך הרכה", משום מה הוצרכו לכרוך הרכה? (לא.)

- א) שלא ימות טרם השריפה.
- ב) משום ברור לו מיתה יפה.
- ג) כדי לקיים בו ג"כ מצות חנק.

17) מה טעמי דר' יהודה שלא היו מתיזים ראש הנהרג בסייף? (לא:)

- א) משום שזה מיתה מנוולת.
- ב) משום חוקות הגויים.
- ג) משום דהרג הוא בקופיץ ולא בסייף.

18) עבר כמה פעמים על אחד משלשים ושש כריתות, בהעלם אחד ובגופיין מחולקין, כמה חייב? (לב.)

- א) מחלוקת.
- ב) אינו חייב אלא אחת.
- ג) חייב על כל אחת ואחת.

19) "איש אשר יקח את אחיו וגו'", באיזה אופן מיירי פסוק זה? (לב:)

- א) באחיו מאמו.
- ב) באחיו מאביו.
- ג) באחיו מאביו ומאמו.

20) קדשי בדק הבית, האם חייבים עליהם משום טומאה? (לג.)

א) הקדישם קדושת הגוף חייבים עליהם, קדושת

דמים אין חייבים.

ב) בכל גווי חייבים עליהם משום טומאה.

ג) בכל גווי אין חייבים עליהם משום טומאה.

21) הנוטע בשבת, משום מאי מיחייב? (לג:)

- א) משום זורע.
- ב) משום זומר.
- ג) משום חורש.

22) הבא על אמו, והתרו בו משום איסור אשת אב ולא משום אמו, האם הוי התראה? (לד.)

- א) לא הוי התראה.
- ב) הוי התראה.
- ג) הוי התראה למיתה ולא למלקות.

23) הבא על אחותו, האם חייב גם משום בת אשת אביו? (לה.)

- א) מחלוקת.
- ב) לכו"ע חייב גם משום בת אשת אביו.
- ג) לכו"ע חייב רק משום אחותו.

24) משום מה הורגים את הבהמה שאדם חטא בה? (לה.-):

- א) גזרה היא ואין לך רשות להרהר אחריה.
- ב) כדי שלא תחטא עוד.
- ג) כדי שלא יאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידיה.

25) עדים ששמעו אדם שגידף וקרעו בגדיהם ובאו להעיד עליו בבי"ד, האם צריכים לקרוע עוד פעם כשמזכירים השם? (לו:)

- א) אין חוזרין וקרעין.
- ב) חוזרין וקרעין.
- ג) העד הראשון קורע, והמעידים אחריו אינם קורעים.

26) עדים שבאו להעיד בבי"ד ואמר הראשון עדותו והשני אומר "אף אני כמוהו", האם הוי עדות? (לו:)

- א) לא הוי עדות עד ששניהם יאמרו העדות.
- ב) בכל גווי הוי עדות.
- ג) בדיני ממונות הוי עדות בדיני נפשות לא הוי עדות.